

Sygn. akt I C 1323/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2015 r.

Sąd Rejonowy w Ciechanowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Lidia Grzelak

Protokolant Ewa Lis

po rozpoznaniu w dniu 15 grudnia 2015 r. w Ciechanowie

sprawy z powództwa (...) S.A. w S.

przeciwko R. S.

o zapłatę 63780,96 zł

I zasądza od pozwanego R. S. na rzecz powoda (...) S.A. w S. kwotę 63780,96 zł (sześćdziesiąt trzy tysiące siedemset osiemdziesiąt złotych dziewięćdziesiąt sześć groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 20 listopada 2013 r. do dnia zapłaty;

II zasądza od pozwanego R. S. na rzecz powoda (...) S.A. w S. kwotę 7341,91 zł (siedem tysięcy trzysta czterdzieści jeden złotych dziewięćdziesiąt jeden groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 3634,00 zł (trzy tysiące sześćset trzydzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 1323/14

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A. w S. wnosił o zasądzenie od pozwanego R. S. kwoty 63780,96 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 9 listopada 2013 r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwany R. S. wnosił o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na jego rzecz od powoda (...) S.A. w S. zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Rober S. był zatrudniony w (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. na stanowisku Prezesa Zarządu. W dniu 5 września 2007 r. miało miejsce zdarzenie drogowe z udziałem samochodu służbowego S. (...) nr rej. (...), podczas którego R. S. doznał licznych obrażeń. Zdarzenie to zostało uznane za wypadek przy pracy (bezsporne).

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. posiadała ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej w (...) S.A. w S. potwierdzone polisą nr (...). Samochód marki S. (...) nr rej. (...) posiadał natomiast wówczas obowiązkowe ubezpieczenie posiadaczy pojazdów mechanicznych w tym samym zakładzie ubezpieczeń, potwierdzone polisą nr (...) (bezsporne).

Prawomocnym wyrokiem z dnia 13 lutego 2013 r. w sprawie III P 8/10 Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ostrołęce w sprawie z powództwa R. S. przeciwko (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. z udziałem interwenienta ubocznego (...) S.A. w S. o rentę uzupełniającą zasądził od pozwanego na rzecz powoda

kwotę 46010,18 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 6 września 2010 r. do dnia zapłaty oraz zasądził tytułem renty uzupełniającej za okres od 1 września 2010 r. do 30 listopada 2011 r. po 6000,00 zł miesięcznie, za okres od 1 grudnia 2011 r. do 29 lutego 2012 r. po 5675,05 zł miesięcznie oraz od 1 marca 2012 r. po 5560,57 zł miesięcznie, wszystkie raty renty uzupełniającej płatne do dnia 3. następnego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z kwot. Sąd zasądził ponadto od pozwanego na rzecz powoda kwotę 17753,09 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 10817,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (bezsporne).

Prawomocnym wyrokiem z dnia 6 lutego 2013 r. w sprawie IC 1775/10 Sąd Okręgowy w Płocku w sprawie z powództwa R. S. przeciwko (...) S.A. w S. o zadośćuczynienie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 80000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 października 2010 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 50000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 czerwca 2011 r. Sąd zasądził ponadto od pozwanego na rzecz powoda kwotę 14429,63 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 3600,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (bezsporne).

Pismem z dnia 23 września 2013 r. pełnomocnik procesowy R. S. wezwał (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. do wykonania wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce w sprawie III P 8/10 w terminie 3 dni od daty doręczenia wezwania (bezsporne).

Pismem z dnia 26 września 2013 r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. wezwał (...) S.A. w S. do wykonania wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce w sprawie III P 8/10; do wezwania załączono wezwanie pełnomocnika procesowego R. S. z dnia 23 września 2013 r. adresowanego Spółki oraz wyliczenie należnych zgodnie z tym wyrokiem odsetek co do rat wymagalnych do sierpnia 2013 r. na 60436,08 zł; odpis tego pisma przesłano do wiadomości pełnomocnika procesowego R. S. (bezsporne).

W dniu 2 października 2013 r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. wypłaca R. S. kwotę 258686,16 zł tytułem renty uzupełniającej zaległej i bieżącej wraz z należnymi odsetkami z dodatkową adnotacją na przelewie "III P 8/10". W dniu 3 października 2013 r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. wypłaca R. S. kwotę 60436,08 zł tytułem odsetek z dodatkową adnotacją na przelewie "III P 8/10". Tego samego dnia M." Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. wypłaca R. S. kwotę 17753,00 zł tytułem kosztów procesu z dodatkową adnotacją na przelewie "III P 8/10" (przelewy k. 61 - 63).

Jednocześnie pismem z dnia 3 października 2013 r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. poinformowała pełnomocnika procesowego R. S. o dokonanych wypłatach na rzecz R. S. ze wskazaniem ich wysokości i tytułu (zawiadomienie k. 59).

Po otrzymaniu w dniu 30 września 2013 r. przez (...) S.A. w S. wezwania z (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. do wykonania wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce w sprawie III P 8/10, przystąpiono w zakładzie ubezpieczeń do realizacji świadczenia. Proces ten jest trzystopniowy i ma charakter systemowy (elektroniczny) tzn. przeprowadzany jest w informatycznym systemie księgowo - rozliczeniowym (...) według określonych schematów, uzależnionych od wysokości świadczenia; wypłata należności powyżej 200000,00 zł wymaga akceptacji zarządu. W przypadku wypłat o niższej wysokości wymagana jest akceptacja właściwego dyrektora biura. Z uwagi na krótki termin wynikający z wezwania pełnomocnika procesowego R. S., pracownik zakładu (...) podjęła niezwłocznie tj. w dniu 3 października 2013 r., niezbędne czynności polegające na wygenerowaniu wniosku o przelew świadczenia, odrębnie dla należności głównej i odsetek. We wniosku wskazano numer polisy (...). Weryfikacji wniosków dokonała kierownik działu A. K.. Wypłata świadczenia w zakresie odsetek podlegała ostatecznemu zatwierdzeniu świadczenia do wypłaty przez dyrektora biura P. D., natomiast wypłata świadczenia głównego wymagała akceptacji zarządu, co wpłynęło na przedłużenie czasu trwania procesu decyzyjnego w tym zakresie. W dniu 8 października 2013 r. (...) S.A. w S. zapłaciło na rzecz R. S. kwotę 63780,96 zł tytułem odsetek od wymagalnych kwot zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Płocku w sprawie III P 8/10 ustalonych na dzień 11 października 2013 r. Na przelewie zaznaczono tytuł operacji "AtQSZR. (...)/10w1-r1-PLN-1QeNa III P 8/10 odsetki". Przed dokonaniem wypłaty należności z tytułu świadczenia głównego (...) S.A. w S. otrzymało od (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. informację o wypłacie R. S. całości należności wynikających z wyroku

Sądu Okręgowego w Ostrołęce w sprawie III P 8/10, co pozwoliło na wstrzymanie wykonania przelewu. Żaden z pracowników zakładu ubezpieczeń, do dnia 7 października 2013 r. nie miał świadomości, że pomimo skierowanego do zakładu ubezpieczeń wezwania przez (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P., spółka dokonała wypłaty całości świadczenia na rzecz R. S.. Żaden z nich również nie miał woli dokonania darowizny na jego rzecz, nie miał w zakładzie ubezpieczeń takich uprawnień ani kompetencji (przelew k. 65, wygenerowany wniosek k. 215, weryfikacja wniosku k. 216, zatwierdzenie wypłaty k. 217, zeznanie świadków A. K. k. 203 - 203 v, I. M. k. 253 - 253 v, P. D. k. 254 - 254 v).

Pismem z dnia 15 października 2013 r., nadanym 18 października 2013 r., (...) S.A. w S. wezwało R. S. do zwrotu kwoty 60436,18 zł w terminie 14 dni od doręczenia wezwania tj. do 8 listopada 2013 r. (bezsporne).

Pismem z dnia 6 listopada 2013 r. żona R. A. S. poinformowała zakład ubezpieczeń, że jego stan zdrowia nie pozwala na podejmowanie decyzji finansowych. Jednocześnie zwróciła się o kontakt z jego pełnomocnikiem procesowym (bezsporne).

W dniu 30 października 2013 r. (...) S.A. w S. podjęło decyzję o refundacji wypłaconych należności przez (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. R. S.. Jednocześnie zakład ubezpieczeń wypłacił (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. kwotę 258686,16 zł zgodnie z decyzją o refundacji (decyzja k. 66, przelew k.275).

Jednocześnie, począwszy od raty wymagalnej za październik 2013 r. (...) S.A. w S. rozpoczęło wypłatę renty uzupełniającej na rzecz R. S. zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego w Ostrołęce w sprawie III P 8/10. Pomimo tego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. zapłaciła rentę uzupełniającą za październik 2013 r. przed terminem, wskutek czego R. S. otrzymał dwukrotnie świadczenie za październik 2013 r.: raz od zakładu ubezpieczeń, zaś drugi raz - przed terminem - od (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P.. Na przelewach rat renty uzupełniającej zakład ubezpieczeń zamieszczał ten sam tytuł wypłaty "AtQSZR. (...)/10w1-r1-PLN-1QeNa" jak na przelewie z dnia 8 października 2013 r. na kwotę 63780,96 zł, zaznaczając dodatkowo miesiąc i rok, którego rata dotyczy np. (...), (...) (wezwanie przedsądowe k. 115, przelewy k. 123 - 125).

W połowie 2014 r. zakład ubezpieczeń ponownie wezwał R. S. i jego pełnomocnika procesowego do zwrotu należności wypłaconej przelewem z dnia 8 października 2013 r. (bezsporne).

Świadczenia przysługujące R. S. zgodnie z wyrokami Sądów Okręgowych w Płocku oraz w O. wpływały na jego rachunek bankowy. Od wypadku R. S. sprawami finansowymi zajmuje się jego żona A. S.. Pieniądze przeznaczone były na bieżące wydatki oraz rehabilitację R. S.. Małż. S. podjęli również decyzję o budowie domu. W 2012 r. kupili działkę budowlaną. Projekt budowlany został zatwierdzony we wrześniu 2013 r. W okresie od połowy października 2013 r. małż. S. dokonywali pierwszych wypłat z rachunku bankowego w kwotach powyżej 4000 złotych z przeznaczeniem na budowę domu, większe wypłaty na ten cel realizowane były od grudnia 2013 r. (zeznania świadka A. S. k. 186 - 188, wykazy operacji k. 126 - 134, 146 - 147).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie akt spraw III P 8/10 Sądu Okręgowego w Ostrołęce oraz I C 1775/10 Sądu Okręgowego w Płocku, zebranych w sprawie dokumentów, zeznań świadków A. K. (k. 203 - 203 v), I. M. (k. 253 - 253 v), P. D. (k. 254 - 254 v) oraz częściowo zeznań świadka A. S. (k. 186 - 188) i pozwanego R. S. (k. 284 - 286).

Sąd miał na uwadze, że stan faktyczny jest w sprawie, w zasadniczej części niesporny, zarówno co do należności otrzymanych przez pozwanego R. S., jak i korespondencji pomiędzy stronami dotyczącej wypłat należności na jego rzecz. Spór pomiędzy stronami dotyczył przede wszystkim zasadności żądania powoda (...) S.A. w S. od pozwanego R. S. zwrotu kwoty 63780,98 zł przelanej na jego rzecz 8 października 2013 r. tytułem odsetek pomimo przekazania na jego rzecz z tego tytułu kwoty 60436,08 zł 3 października 2013 r. przez (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P..

Niewątpliwie, brak jest w sprawie dowodu doręczenia pozwanemu R. S. wezwania do zwrotu tej kwoty datowanego na 15 października 2013 r. Pozwany R. S. nie kwestionuje, że pismo to otrzymał. Data, jaką opatrzona jest odpowiedź

na to wezwanie wystosowana do zakładu ubezpieczeń przez A. S., wskazuje, że doręczenie tego wezwania nastąpiło najpóźniej 6 listopada 2013 r.

Sąd ustalił, że proces weryfikacji i akceptacji wypłaty świadczenia z tytułu odsetek przysługujących R. S. z tytułu wyroku w sprawie III P 8/10 Sądu Okręgowego w Ostrołęce w zakładzie ubezpieczeń odbył się zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie zasadami. Niewątpliwie, bezpośrednio przed dokonaniem przelewu, zakład ubezpieczeń nie zweryfikował należności w (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P.. Wskazać jednak należy, że termin do zapłaty określony w wezwaniu kierowanym do (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. przez pełnomocnika procesowego R. S. był bardzo krótki (3 dni) i w dacie jego przekazania zakładowi ubezpieczeń wypłata świadczenia była już opóźniona.

W ocenie Sądu, wbrew twierdzeniom pozwanego R. S., adnotacja dotycząca tytułu wypłaty kwoty 63780,98 zł na przelewie z dnia 8 października 2013 r. nie budzi wątpliwości, przede wszystkim co do sprawy, z tytułu której wypłata nastąpiła. Zapis tytułu operacji "AtQSZR. (...) / 10w1-r1-PLN-1QeNa III P 8/10 odsetki" zawiera zarówno oznaczenie przedmiotu "odsetki" jak i sygnaturę sprawy "III P 8/10". R. S. prowadził dwa równoległe procesy w Sądach Okręgowych w Ostrołęce i P. i zapewne, z uwagi na stan zdrowia będący wynikiem wypadku, mógł mieć problemy z ich rozróżnieniem, podobnie jak z wpłatami dokonywanymi przez jego pracodawcę i zakład ubezpieczeń. Należy jednak zauważyć, że brak świadomości po jego stronie, nie ma wpływu na rozstrzygnięcie tej sprawy. Podkreślić należy, że jego sprawami finansowymi zajmowała się jego żona A. S., a w sprawach, w których mieli wątpliwości konsultowali się z jego pełnomocnikiem procesowym. Stąd też niezrozumiałe są twierdzenia pozwanego R. S., że nie potrafił ocenić z jakiego tytułu otrzymał kwotę 63780,98 zł, a jeśli tak było to powinien podjąć działania lub zlecić je swojemu pełnomocnikowi, zmierzające do wyjaśnienia tej kwestii, a nie odsyłać do niego zakład ubezpieczeń. Tytuł operacji "AtQSZR. (...) / (...)" znajduje się na kolejnych przelewach z zakładu ubezpieczeń z tytułu renty uzupełniającej. Wbrew twierdzeniom pozwanego R. S. nie można uznać, że nie był świadomy tego, że zakład ubezpieczeń jako ubezpieczyciel pracodawcy przejął wypłatę świadczeń z tytułu renty uzupełniającej.

Wskazać również należy, że nie ma znaczenia, z której polisy nastąpiła wypłata świadczenia przez zakład ubezpieczeń. Niewątpliwie, możliwa była wypłata z dwóch różnych polis: polisy nr (...) z tytułu ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej prowadzonej działalności gospodarczej przez (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. oraz polisy nr (...) z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia posiadaczy pojazdów mechanicznych dotyczącego samochód marki S. (...) nr rej. (...). jak wynika z wniosku o przelew wygenerowanego przez I. M. jako podstawę wypłaty świadczenia przyjęto polisę nr (...) z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia posiadaczy pojazdów mechanicznych. Okoliczność ta nie ma znaczenia dla oceny prawidłowości procesu wypłaty świadczenia, skoro wypłata świadczenia mogła nastąpić z każdej z tych polis. Nie mogło to również budzić wątpliwości pozwanego R. S., gdyż na przelewach nie był wskazywany jako podstawa świadczenia numer polisy, a sygnatura sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu, powództwo (...) S.A. w S. co do zasady zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 405 kc, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Stosownie zaś do art. 410 § 1 i 2 kc, przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Jak ustalił Sąd, pozwany R. S. dwukrotnie otrzymał należność z tytułu odsetek zasądzonych prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Ostrołęce w sprawie III P 8/10 na jego rzecz od pozwanego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P.. W sprawie tej (...) S.A. w S. uczestniczył w charakterze interwenienta ubocznego z uwagi na posiadane polisy ubezpieczeniowe polisy nr (...) z tytułu ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej prowadzonej działalności gospodarczej przez (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. oraz polisy nr

(...) z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia posiadaczy pojazdów mechanicznych dotyczącego samochód marki S. (...) nr rej. (...). Rozstrzygnięcie Sądu w tej sprawie znane było zatem również ubezpieczycielowi. Jako pierwszy należność z tytułu odsetek w wysokości 60436,08 zł zapłacił pracodawca pozwanego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. na wezwanie pełnomocnika procesowego R. S., a następnie - na wezwanie (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w (...) S.A. w S., które wypłaciło z tego samego tytułu kwotę 63780,96 zł. Dopiero po wypłacie należności przez (...) S.A. w S. ubezpieczyciel uzyskał od (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. informację, że pomimo przedstawienia ubezpieczycielowi wezwania pełnomocnika procesowego R. S. do wykonania, dokonał zapłaty należności zgodnie z tym wezwaniem. Zakład ubezpieczeń niezwłocznie wezwał pozwanego R. S. do zwrotu należności w kwocie 63780,96 zł otrzymanej tytułem odsetek zasądzonych wyrokiem w sprawie III P 8/10 Sądu Okręgowego w Ostrołęce. Jak wskazano powyżej, adnotacja na przelewie precyzowała tytuł, stanowiący podstawę wypłaty, w sposób umożliwiający jego identyfikację. W sytuacji, gdy pozwany R. S., po wezwaniu do zwrotu kwoty, powziął wątpliwość co do dokonanej wpłaty, to na nim spoczywał obowiązek wyjaśnienia tej kwestii, a nie na zakładzie ubezpieczeń, który nie miał wątpliwości do co stanu rzeczy.

Przepis art. 410 § 1 kc wskazuje jednoznacznie, iż instytucja nienależnego świadczenia stanowi postać bezpodstawnego wzbogacenia; źródłem bezpodstawnego wzbogacenia jest tutaj działanie zubożonego (solvensa), mające charakter spełnienia świadczenia na rzecz bezpodstawnie wzbogaconego (accipiensa), a zubożony czyni to w przekonaniu, że świadczenie spełniane jest w ramach istniejącego lub powstającego właśnie zobowiązania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1966 r. w sprawie II PR 512/66).

Jedną z postaci nienależnego świadczenia (*condictio indebiti*) jest sytuacja, w której występuje tylko samo świadczenie, a nie występuje ani czynność prawna, prowadząca do powstania zobowiązania, ani tym bardziej samo zobowiązanie odpowiadające treści lub zakresowi świadczenia. Świadczący „nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył” i spełnienie świadczenia następuje w mylnym przekonaniu solvensa, że spełnia on swój dług względem accipiensa, podczas gdy w istocie nie jest i nie był nigdy stroną danego zobowiązania albo przestał nią być, nim spełnił świadczenie, albo jest zobowiązany w mniejszym zakresie; solvens spełnia więc świadczenie, nie wiedząc, że nie był do tego zobowiązany. W wyroku z dnia 1 grudnia 1999 r. w sprawie I CKN 203/98 Sąd Najwyższy wskazał, że zwrotu nienależnego świadczenia może żądać każdy, kto spełnił świadczenie, nie wiedząc, że do świadczenia nie był zobowiązany. Nie chodzi tu o kwalifikowaną postać wiedzy, ale usprawiedliwiony okolicznościami stanu faktycznego brak świadomości, że spełnienie świadczenia odpowiada obowiązkowi świadczenia.

Wskazać należy, że powód (...) S.A. w S., dokonując w dniu 8 października 2013 r. przelewu na kwotę 63780,96 zł na rzecz pozwanego R. S. działał w przeświadczeniu, że spełnia świadczenie, które wskutek wcześniejszej jego zapłaty przez (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P., w tej dacie już nie istniało.

Zgodnie z art. 411 pkt 1) kc nie można żądać zwrotu świadczenia jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej.

Zgodnie z powszechnie przyjętym poglądem, w sytuacji świadomości braku podstawy prawnej spełniający świadczenie ma świadomość swojej sytuacji faktycznej oraz prawnej i mimo że wie, że nie jest zobowiązany, spełnia jednak świadczenie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2005 r. w sprawie II CK 4871/04, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2007 r.). (...) w rozumieniu art. 411 pkt 1 kc jest to całkowita świadomość tego, iż świadczenie się nie należy i że spełniający je może bez ujemnych dla siebie konsekwencji prawnych go nie wykonać, a mimo to je spełnia. Nie stanowi wyrazu woli solvensa omyłkowe spełnienie świadczenia, nawet gdy spowodowane zostało brakiem staranności. Istotny jest bowiem brak przeświadczenia o nieistnieniu zobowiązania, połączony z rzeczywistym brakiem zobowiązania. W wyroku z dnia 4 marca 2015 r. w sprawie I PK 182/14 Sąd Najwyższy podkreślił, że spełniający świadczenie nie wie, że jest do świadczenia zobowiązany, gdy działa pod wpływem błędu, to znaczy pozostaje w przekonaniu, że spełnia należne świadczenie, podczas gdy przekonanie to nie ma oparcia w okolicznościach lub jest wynikiem mylnego o nich wyobrażenia. Nie ma przy tym znaczenia przez kogo błąd został

wywołany i że spełniający świadczenie, przy dołożeniu należytej staranności mógł się dowiedzieć, że do świadczenia nie jest zobowiązany, a nawet, że błąd został zawiniony przez spełniającego świadczenie (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 grudnia 2002 r. w sprawie IV CKN 1575/00).

Podkreślić należy, że celem zapłaty przez powodowy zakład ubezpieczeń na rzecz pozwanego R. S. kwoty 63780,96 zł tytułem odsetek zasądzonych wyrokiem w sprawie III P 8/10 Sądu Okręgowego w Ostrołęce było uiszczenie tego świadczenia za (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. zgodnie z łączącymi ubezpieczyciela umowami ubezpieczeniowymi z tytułu ubezpieczenia obowiązkowego posiadaczy pojazdów mechanicznych oraz ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej prowadzonej działalności gospodarczej. W dacie wypłaty świadczenia (...) S.A. w S. nie miało świadomości, że wypłata świadczenia zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego w Ostrołęce w sprawie III P 8/10 przysługującego R. S. już nastąpiła, a zatem zobowiązanie z tego tytułu wygasło. Nie było natomiast zamiarem ubezpieczyciela dokonanie przysporzenia na rzecz R. S. z jakiegokolwiek innego tytułu, w darowizny lub na zasadach współzycia społecznego. Wypłata nastąpiła wskutek oczywistej omyłki pracownika ubezpieczyciela, który przed wykonaniem przelewu nie sprawdził stanu sprawy u bezpośrednio zobowiązanego do zapłaty pracodawcy (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P.. Niezrozumiałe jest działanie (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P., który wzywa zakład ubezpieczeń do wykonania wyroku, a właściwie jednocześnie sam go realizuje, zawiadamiając o tym zakład ubezpieczeń z opóźnieniem.

W ocenie Sądu, nie zasługuje na uwzględnienie podnoszony przez pozwanego R. S. zarzut zużycia kwoty 63780,96 zł.

Zgodnie z art. 409 kc, obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

Przesłankami wygaśnięcia obowiązku zwrotu są zużycie lub utrata korzyści, dokonujące się w kwalifikowany i obiektywny sposób, a także brak świadomości okoliczności wskazujących na istnienie obowiązku zwrotu. Nie każde zużycie lub utrata prowadzi więc do wygaśnięcia zwrotu, ale tylko takie, które w sposób wymierny i dający się obiektywnie ustalić powoduje ustanie wzbogacenia, a nadto nie towarzyszy mu określony stan wiedzy wzbogaconego. Ciężar dowodu faktu zużycia lub utraty korzyści spoczywa na wzbogaconym, który podnosi tę okoliczność jako zarzut wobec roszczenia zubożonego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2012 r. w sprawie I PK 46/12). Zgodnie z powszechnie przyjętym poglądem wygaśnięcie obowiązku zwrotu wzbogacenia następuje wyłącznie wtedy, gdy nastąpi definitywne i bezproduktywne zużycie lub utrata korzyści, natomiast jeżeli w to miejsce wzbogacony uzyskał surogat utraconej korzyści, do wygaśnięcia roszczenia konieczne jest także zużycie lub utrata surogatu. Nie wystarczy zatem samo wyzbycie się, wydatkowanie korzyści. Konieczny jest nadto, jak wskazał wielokrotnie Sąd Najwyższy, brak powstania w związku z tym zużyciem lub utratą jakiegokolwiek „korzystnej zmiany w innej części majątku wzbogaconego, a zatem gdy nie ma różnicy między obecnym stanem majątku a stanem, który by istniał, gdyby nie doszło do bezpodstawnego wzbogacenia”. Jeżeli natomiast w zamian za zużyty korzyść wzbogacony uzyskał do swojego majątku jakąkolwiek inną korzyść majątkową (np. mienie czy zwolnienie z długu, który w ten sposób spłacił), nie można uznać, że nie jest już wzbogacony, bowiem w wyniku dokonania tego wydatku, w jego majątku pozostaje korzyść w postaci zwiększenia aktywów bądź zmniejszenia pasywów" (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2012 r. w sprawie II CSK 670/11, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2014 r. w sprawie V CNP 13/13).

Na gruncie niniejszej sprawy, wskazać należy, że pozwany R. S. nie wykazał, do czego jest zobowiązany z mocy art. 6 kc, że uzyskaną korzyść w kwocie 63780,96 zł zużył w taki sposób, że nie jest już wzbogacony. Jak wskazano powyżej, pozwany R. S. powyższą należność otrzymał przelewem z dnia 8 października 2013 r. Najpóźniej w dniu 6 listopada 2013 r. wiedział o roszczeniach zwrotnych powoda (...) S.A. w S., na co wskazuje treść korespondencji A. S. adresowanej do zakładu ubezpieczeń. Jak wskazał pozwany R. S., i jego żona A. S., wszystkie należności wpływały na jeden rachunek bankowy R. S.. Niewątpliwie, w tym okresie wpływy na rachunek były znaczne, przewyższające 200000 złotych. Z tych należności finansowane były bieżące koszty utrzymania rodziny oraz rehabilitacja pozwanego R. S.. Wtedy też małż. S. rozpoczęli budowę domu, jednakże wyższe kwoty na ten cel pobierane były dopiero od grudnia 2013 r.

Uznać zatem należy, że pozwany R. S. nie wykazał, że korzyść zużył w taki sposób, że nie był wzbogacony. Z jednej strony bieżące koszty utrzymania, to również zapłata różnych należności np. z tytułu energii elektrycznej, czynszu, a zatem zmniejszenie pasywów, z drugiej dom w budowie to również wymierna korzyść, a nie bezproduktywne zużycie. Na marginesie zaznaczyć należy, że to pozwany R. S. zobowiązany był do wykazania które konkretnie środki finansowe przeznaczył na konkretne cele.

Odnosząc się natomiast do świadomości obowiązku zwrotu w rozumieniu art. 409 kc, wskazać należy, że przepis ten nie wymaga istnienia braku świadomości obowiązku zwrotu rozumianego jako okoliczność mentalna, ale ujmuje tę przesłankę w ściśle zobiektywizowany sposób. Dla przyjęcia „powinności świadomości obowiązku” zwrotu po stronie wzbogaconego wystarczy tylko wykazanie przez zubożonego takich okoliczności wzbogacenia, o których wiedza powstaje przy zachowaniu należytej staranności, a które w typowym przypadku u przeciętnego człowieka spowodować powinny powstanie świadomości obowiązku zwrotu.

Jak wskazano powyżej, adnotacje dotyczące tytułu przelewu z 8 października 2013 r. były wystarczające dla jego identyfikacji, przy uwzględnieniu, że bezpośrednio przed tym przelewem pozwany R. S. otrzymał trzy inne przelewy od (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P., w tym jeden na zbliżoną kwotę. Wszystkie opatrzone były sygnaturą sprawy sądowej z tytułu, której nastąpiła wypłata. Skoro, jak twierdzi pozwany R. S., uważał, że do wypłaty należności z tytułu wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce w sprawie III P 8/10 zobowiązany był jego pracodawca (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P., to oznaczenie sygnatury tej właśnie sprawy na przelewie otrzymanym od ubezpieczyciela powinno wywołać jego wątpliwości i spowodować próbę wyjaśnienia sprawy z jego strony. Pozwany R. S. również po otrzymaniu wezwania do zwrotu należności nie podjął żadnych działań w celu wyjaśnienia sprawy.

W związku z powyższym Sąd uwzględnił roszczenie powoda (...) S.A. w S. i zasądził na jego rzecz od pozwanego R. S. kwotę 63780,96 zł.

Odnosząc się do kwestii odsetek ustawowych od tej kwoty Sąd miał na uwadze, że zobowiązanie do zwrotu nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy. Oznacza to, że termin spełnienia takiego świadczenia musi być wyznaczony zgodnie z art. 455 kc a więc niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez zubożonego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie V CK 461/03).

Powód (...) S.A. w S. wnosił o zasądzenie odsetek ustawowych od dnia 9 listopada 2013 r. do dnia zapłaty. Powód wskazał, że termin 14 - dniowy wynikający z wezwania do zapłaty, przy uwzględnieniu 7 dni na doręczenie pisma, upływa 8 listopada 2013 r.

Jak wskazano powyżej, powód nie dysponuje dowodem doręczenia wezwania pozwanemu R. S.. Pozwany R. S. nie przyznał w jakiej dacie otrzymał wezwanie do zapłaty. Sąd ustalił, że nastąpiło to najpóźniej w dniu 5 listopada 2013 r., tj. skoro w dniu 6 listopada 2013 r. A. S., żona pozwanego, sporządziła odpowiedź na to wezwanie. Termin 14 - dniowy określony w wezwaniu upłynął zatem 19 listopada 2013 r. Z tych względów Sąd uwzględnił roszczenie w zakresie odsetek ustawowych od dnia 20 listopada 2013 r.

Wskazać należy, że Sąd pominął rozstrzygnięcie w zakresie odsetek za okres od dnia 9 listopada 2013 r. do dnia 19 listopada 2013 r., a zatem nie rozstrzygnął o całości żądania. W tym zakresie stronom przysługuje wniosek o uzupełnienie wyroku w trybie art. 351 § 1 kpc.

O kosztach procesu Sąd orzekł stosownie do art. 100 zd. 2 kpc, zgodnie z którym Sąd może włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania. W związku z tym Sąd zasądził od pozwanego R. S. na rzecz powoda (...) S.A. w S. tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 6824,00 zł (pkt III wyroku). Na koszty złożyła się opłata sądowa od pozwu w wysokości 3190,00 zł oraz koszty zastępstwa procesowego, z uwzględnieniem opłaty skarbowej, w wysokości 3634,00 zł. Koszty zastępstwa procesowego zostały ustalone stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września

2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.